

УДК: 75.052(=162.1)''18''.[726:27-523.4](477.83)

Аліна МУЛИК

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8332-0506>

НАСТІННИЙ ЖИВОПИС МАРТИНА ЯБЛОНСЬКОГО В ХРАМАХ ЛЬВІВЩИНИ В КОНТЕКСТІ ЙОГО ТВОРЧОГО ДОРОБКУ

Розглянуто творчість одного з найталановитіших художників Галичини епохи романтизму — Мартина Яблонського. Досліджено етапи його творчого розвитку, художні підходи, стилі і мотиви, у яких він працював, які наслідував і якими надихався. Виявлено релігійні святині Львівщини, де творив Майстер, його об'єкти станкового та настінного характеру та стан їхнього збереження.

Ключові слова: Мартин Яблонський, монументальне мистецтво, релігійний живопис, настінний розпис, фрески, іконостас, портрет, літографія.

© А. МУЛИК, 2018

Вступ. Мартин Яблонський (пол. Marcin Jabłoński) — видатний львівський портретист, літограф, майстер релігійного живопису, творча діяльність якого охоплює ХІХ ст. — період становлення художньої освіти на Галичині, епоху романтизму і бурхливих суспільно-політичних подій.

У науковій літературі ім'я Мартина Яблонського зустрічається часто. Більшість публікацій присвячені Яблонському-портретисту, у яких детально відображено його творчість як художника, зроблено ґрунтовний аналіз стилістики і сюжетів його окремих картин. Зокрема, С. Король у своїй дисертації «Малярство і графіка Галичини періоду романтизму» [1] здійснила комплексний аналіз творчості Мартина Яблонського у контексті діяльності ключових постатей процесу формування романтичної образності в мистецтві Галичини першої половини ХІХ ст. Автор зауважує, що діяльність М. Яблонського у жанрі портрета мала чітко виражене романтично-піднесене спрямування, яке відрізняло його від інших майстрів того періоду.

Ґрунтовне історико-мистецтвознавче дослідження львівського портретного малярства кінця ХVІІІ — першої половини ХІХ ст. провела М. Левицька, у якому окреслила основні явища художнього життя Львова і висвітлила творчий доробок найвідоміших львівських портретистів, у списку яких чільне місце посідає М. Яблонський [2].

Про Яблонського-монументаліста відомостей мало. Здебільшого їм притаманний епізодичний характер, який не дає змоги повною мірою розкрити мистецьку цінність і значення монументальних творів Майстра. У наведених дисертаціях С. Король і М. Левицької присутні лише поодинокі згадки про те, що М. Яблонський займався релігійним живописом. Окремі відомості про те, що художник створював настінний розпис і малював релігійні портрети та образи наводить історик та краєзнавець о. С. Барач у своєму дослідженні історіографії Домініканського монастиря у Підкамені [3]. Не можна також оминати своєю увагою наукові праці українських дослідників Н. Урсу [4] та О. Семчишин-Гузнер [5], присвячені творцям сакрального простору католицьких і греко-католицьких храмів Галичини у ХVІ—ХІХ ст., серед яких є Мартин Яблонський. Також варто відзначити монографію польської дослідниці Й. Волянської, у якій митець згадується в контексті архітектурних змін і декорування внутрішнього простору Вірменської церкви у Львові у ХІХ ст.

Важливо згадати таке видання, як Словник польських митців (Słownik artystów polskich) [6], автори

якого залучили до польського мистецтва і львівських майстрів. Серед них представлено найвідоміші полотна М. Яблонського, основні етапи його творчого шляху, наведено перелік костелів, у яких він працював.

Виклад основного матеріалу. Плеяда львівських митців XIX ст., яка формувалась здебільшого з вихідців різних соціальних станів і працювала в різних мистецьких жанрах, поступово набула характерних ознак, які виокремили їхню творчу діяльність у так звану Львівську мистецьку школу. Зумовлена своєрідністю художньої атмосфери краю і творчими взаємовпливами митців, які в ньому творили, Львівська мистецька школа стала носієм художніх традицій, які проростали з національних глибин і тісно переплітались з основними векторами розвитку західноєвропейського малярства. Подібної думки дотримується М. Левицька, яка у своєму науковому дослідженні стверджує про те, що «австрійський Львів створив феномен «львівського малярства» — одночасно і виразно-локального, і європейського, з безсумнівною увагою до нових ідейно-естетичних концепцій» [2, с. 71].

Починаючи з 1830-х рр. у Львові працюють такі майстри, як Я. Машковський, Р. Гадзевич, А. Рейхан, І. Лучинський, С. Бартус, Я. Морачинський, А. Ланге, Ю. Глоговський тощо.

Помітною фігурою тогочасного львівського мистецького середовища був художник Мартин Яблонський (1801—1876) — член відомої книгарської родини Яблонських з містечка Глогув (нині м. Глогув-Малопольський, Ряшівський повіт, Підкарпатське воєводство). Мартин здобував свою першу освіту у Львівській гімназії, однак, не закінчивши її, пішов вчитися малярства до майстерні невідомого львівського художника. Згодом, у період 1816—1819 рр., опановував мистецьку освіту в Кракові, Варшаві та Відні, де вивчав творчість італійських, голландських, фламандських, німецьких та французьких майстрів XVII—XVIII століть; формував власні живописно-пластичні концепції образу людини; долучався до активного мистецького процесу та інтенсивного життя митців. С. Король у своїй дисертаційній роботі висловила припущення, що саме віденський живопис вплинув на визначення М. Яблонського як портретиста [1, с. 75].

На Галичині М. Яблонський розпочав свій творчий шлях з невеликих містечок, поєднуючи малярську практику з реставраційною діяльністю. У 1820 р. художник переїхав до Львова, де невдовзі досягнув великого успі-

ху, здебільшого як портретист. Підтвердженням цього є низка публікацій, у яких художника називають одним з найталановитіших портретистів Галичини епохи романтизму. Так, зокрема, С. Король характеризує творчість М. Яблонського як вміння глибоко оцінити особливості психології людини, проникнути в таємниці її душі, фундаментально опрацювати живописну пластику образу, його структуру та характер [1, с. 60—61].

Ставши представником живопису доби романтизму, яка характеризується посиленням прагненням до поетизації персонажів, М. Яблонський зосереджується на технічній досконалості виконання деталей, його творам притаманна холодна кольорова гама, а портретованих вирізняє деяка статичність. У портреті художник віднайшов свій тип рішення композиції — репрезентативний показ портретованих постатей. Як зазначають Д. Кравич і Г. Стельмащук, «ця риса є спадщиною старого львівського портрета XVIII ст., яка знайшла продовження в творах цілого ряду львівських митців і була, мабуть, часто зумовлена вимогами тодішніх замовників — представників міщанства та буржуазії» [7, с. 23—24].

Ранні твори М. Яблонського розкривають шлях формування творчого почерку художника та пошуку власного індивідуального стилю. Їх вирізняє максимальне наближення до природи, деяка парадна репрезентативність, замкненість і стриманість образів, абстрагованість. Його портретна галерея представлена зображеннями звичайних обивателів і державних службовців, духовенства і творчої інтелігенції, діячів науки і учасників суспільно-політичного піднесення [1, с. 78].

Будучи найпопулярнішим львівським портретистом у 1830-х рр., Мартин Яблонський створює «Портрет В. Яблонського», «Портрет Вертуні — військового лікаря», «Автопортрет». Серед його творів найбільш цікавими роботами є портрети подружжя Оссолінських, Ференца Ліста, Наталі Тепи, служниці («Дівчина зі сніданком на таці») тощо. Окремі портрети Майстра зберігаються у Львівській галереї мистецтв і Львівському музеї українського мистецтва [7, с. 23—24].

1840-ві рр. позначились помітним спадом у творчості М. Яблонського. Він почав втрачати свій творчий темп на фоні низки молодих і перспективних художників — вихованців різних європейських академій, творчість яких була активнішою, сміливішою та більш диференційованою у стильовому вирішенні та ідейному наповненні.

Настінні розписи М. Яблонського у Вірменській катедрі: а) в наві; б) у внутрішньому дворі;
в) у північній частині трансепту

Зазначений спад у творчості М. Яблонського вплинув на його подальшу діяльність. З 1848 р. він був членом Товариства львівських книгарів, антикварів та друкарів, а в 1850 р. відкрив видавничо-літографічну майстерню на вул. Валовій у Львові, де сам працював реставратором та літографістом. Згодом літографія стала його єдиним творчим заняттям, бо з роками йому ставало все важче розписувати стіни костелів і церков.

Найважливішими літографіями М. Яблонського стали ілюстрації до книг «Okolice Galicji» (1848), «Widoki galicyjskie» (1848), «Widoki okolic Krakowa» (1852). У 1853 р. він виконав 56 літографій до «Rozztu książąt i królów polskich». Цикл його літографічних репродукцій ікон Міхала Стаховича прикрашає стіни Єпископського палацу в Кракові. У 1863 р. він продав свою майстерню М. Порембі [8, с. 36].

У ХІХ ст. активно, хоча й не з таким розмахом, як у ХVІІІ ст., розвивається релігійний живопис на замовлення. Картини на релігійну тематику для церков чи костелів за стилістикою майже не відрізняються, хоча окремі вимоги культових традицій все ще залишаються [7, с. 23]. Необхідно зазначити, що ідейний зміст монументального живопису костелів у ХVІІІ ст. відрізнявся від релігійних розписів, які побутували в церквах Галичини й Закарпаття. Настінні розписи костелів визначалися духом войовничого католицизму, прагненням впливати на маси пишністю костельних інтер'єрів зі сліпучим багатством архітектури, декоративної різьби, скульптури [9, с. 324].

Найприбутковішими для художників того часу були два жанри: портрет та релігійна картина. Замовити портрет могли шляхтичі, буржуазія, інтелігенція та багате міщанство. Замовником картин з релігійним сюжетом здебільшого були церкви, монастирі та костели.

Мартин Яблонський багато працював для костелів, переважно львівського регіону. Він займався релігійним живописом, малюючи та реставруючи різні сюжетні багатофігурні композиції, вівтарні розписи і поліхромію. Одну з його ікон «Свята Родина» (св. Йосиф подає Дитяткові на долоні вишні), яку художник подарував костелові в Глогові, придбала перед 1939 р. Спілка родин військовиків Жешувського гарнізону, і вона дотепер знаходиться у гарнізонному костелі в Жешуві [8, с. 36].

Деякі джерела наводять інформацію про те, що художник намалював близько 120 вівтарних ікон та

1600 портретів. Проте в жодній публікації не представлено опису чи комплексного аналізу його сакральних робіт. Відповідно, набула актуальності потреба дослідження настінного живопису Мартина Яблонського у тих храмах, де він працював, оцінки стану збереження його розписів та реставрації у разі необхідності.

М. Яблонський працював у багатьох сакральних будівлях Львова, серед яких Латинська катедра, костел св. Анни, костел Бернардинів, костел Домініканів, костел Єзуїтів, Вірменська церква, Успенська церква, церква Святого Духа, церква Онуфрія.

У *Латинській катедрі* митець намалював образ Успіння Пресвятої Богородиці на завісах головного вівтаря [10]. У *костелі св. Анни* у Львові під час реставрації у 1862 р. виконав поліхромію в головній наві та презбітерію. У центральній частині склепіння нави М. Яблонський розмістив велику стінописну композицію «Апофеоз св. Анни». Також здійснив розписи склепіння ілюзіоністичними композиціями, а в апсиді над головним вівтарем намалював образ «Матір Божа-Утішителька» [11]. Після Другої світової війни атеїстична радянська влада закрила костел, декор інтер'єрів, вівтарі й розписи знищили, а образи зі стін храму та монастиря зняли [12, с. 227].

У Львівському *костелі Бернардинів* художник намалював образ Матері Божої, розписи на стінах презбітерію, відновив поліхромію Б. Мазуркевича, Р. Борницького і Й. Срочинського, реставрував зображення ХVІІІ ст. фрески Бернардинського костелу.

Інколи стінопис лише відчищався, а подекуди відбувалось грубе втручання в авторський живопис зі зміною колориту і навіть рисунка. Під час реставрації розписів у 1824 р. Мартин Яблонський доповнює втрачені частини фресок [9, с. 324]. У 1837 р. було реконструйовано склепіння в каплицях св. Михайла і св. Анни, втрачені фрагменти живопису на склепінні і бічних стінах цих каплиць доповнено новими розписами, які також виконав М. Яблонський [9, с. 325].

У Львівському *костелі Домініканців* у 1831 р. досвідчений маляр створив образ Розп'яття, а також вівтарні ікони в каплицях св. Яцека, св. Томаша і св. Вінцентія.

В середині ХІХ ст. для *костелу Єзуїтів* (сьогодні Гарнізонний храм святих апостолів Петра і Павла) у Львові було замовлено серію портретів: австрійського єрцгерцога Фердинанда д'Есте, архієпископів Франтішека Піштека та Яна Соліковсько-

го, магнатки Ельжбети Сенявської, єзуїта Мартина Лятерна. За твердження польського дослідника Ф. Лобеського (F. Łobieski), усі ці портрети розміщувались в захристі храму, а виконав їх львівський маляр Мартин Яблонський. Інші автори переконують, що автором портретів Фердинанда д'Есте та Франтішека Піштека був художник-єзуїт Ф. Рін (F. Rinn) [13].

У 1862 р. у *Вірменській церкві* у Львові відбувались реставраційні роботи внутрішнього простору. Поліхромію храму здійснив театральний декоратор Ян Дюлл, а відновленням портретів та настінних розписів займався Мартин Яблонський [14]. На жаль, нема чітких підтверджень щодо стовідсоткового авторства робіт когось з цих художників. Існують припущення, що М. Яблонський реставрував саме настінні розписи в наві храму, у внутрішньому дворі і в північній частині трансепту (Рис. 1), і робив це, ймовірно, одночасно з Я. Дюллом [15, с. 32—33, 441].

Працював Мартин Яблонський і в *Успенській церкві* м. Львова, де виконав кілька релігійних композицій з життя Ісуса Христа та постаті апостолів на стінах бічних нав. У середині XIX ст. з-під пензля львівського маляра вийшли також намісні ікони для іконостасу церкви, встановленого у 1773 р. (автори — львівські митці XVIII ст. Михайло Філевич та Франциск Олендзький). Настінний живопис Мартина Яблонського згодом був покритий розписами інших малярів, які працювали у цьому храмі, проте під час реставраційних робіт, проведених у 70-х рр. XX ст. в Успенській церкві, їх знову було відновлено [16; 17].

У Львові М. Яблонський працював і в *церкві Святого Духа*, де намалював ікону Зіслання Духа Святого та відновив іконостас пензля Л. Долинського; а також у *церкві св. Онуфрія*, де залишив настінні розписи (1854), які у 1906 р. були покриті зображеннями художника Йозефа Бали [6; 18].

Пензлю львівського майстра настінного живопису належить також полотно з Розп'яттям Христа з *храму Пресвятої Євхаристії* у Львові, намальоване олією у 1831 р. Образ, який спочатку висів в костелі навпроти амвона, а пізніше прикрасив стіни монастиря, було створено для захисту від холери, яка лютувала в той час у Львові. Згодом живописець малює для цього храму зображення св. Яцка, св. Томи Аквінського і св. Вікентія Феррарія [4].

Творчість М. Яблонського відома не лише Львівським храмам. Митець також працював і за межами міста, здебільшого у Львівському регіоні.

Для *костелу св. Станіслава* в с. Потеличі в 1838 р. він виконав ікону Воскресіння Петровина. А у 1845 р. разом з А. Рейханом і К. Родецьким брав участь у створенні десяти ікон для вівтарної частини *парафіяльного костелу* в Стрию [6, с. 159].

У XVIII—XIX столітті *катедральний костел Петра і Павла* у Кам'янці-Подільському реконструюється у стилі бароко і псевдоготики. Під час ремонту у 1853—1862 рр. художник Д. Сампіні, за участю львівського художника М. Яблонського, виконав темперні фрески на стінах південної каплиці [19].

У середині 1865 р. у *Домініканському монастирі*, що у Підкамені, М. Яблонський намалював на стінах костелу (сьогодні Вознесенський костел) темперними фарбами вісім великих образів, що представляють Таємниці Розарію, і залишив свій власний портрет. Також він відновив зображення Отців Церкви — християнських богословів і церковних діячів: Афанасія Берестейського, Августина Блаженного, Амвросія Медіоланського, Василя Великого, Бернарда Клервоського, Франциска Бонавентури, Ієроніма Стридонського, Томи Аквінського. Олійними фарбами на полотні виконав образи таких святих як Тома Аквінський, Миколай, Варвара Великомучениця і Марія Магдалина, які розміщено в бічних вівтарях. Його пензлю належать портрети усіх святих і братчиків, разом з пріором, які на той час були в монастирі [3, с. 328—329; 4, с. 146]. У коридорі Домініканського монастиря висів образ св. Михайла, намальований М. Яблонським [6, с. 159].

Для *костелу у Самборі* митець намалював Народження Христа. В *монастирі Францисканців* в Кракові розміщено полотно Страждання Францисканців у Вільнюсі в 1333 р., підписане «Мартин Яблонський з Самбора, 1825 р.». В *гарнізонному костелі Жешува* зберігається образ св. Йосипа, який подає Дитяткові вишні на долоні (подарований костелу в Глогові), пензля М. Яблонського [6, с. 159]. Розписи *храму св. Онуфрія* у Добромилі також виконував львівський художник [20].

Висновки. У контексті розвитку художнього життя Львова у XIX ст. маловідомою і малодослідженою залишається творчість яскравого представника того часу

Мартина Яблонського. Творча спадщина, яку митець залишив, і його діяльність свідчать про те, що він був багатогранною особистістю, працював у різних жанрах мистецтва, вдосконалюючи свою техніку і вміння.

Представлені розвідки творчої діяльності М. Яблонського свідчать про необхідність подальших ґрунтовних досліджень його творів монументально-го мистецтва у сакральних будівлях Львівщини, вирішення проблеми їхнього збереження та реставрації.

1. *Король С.І.* Малярство і графіка Галичини періоду романтизму: жанрова структура і художньо-стильові особливості: дис. на здоб. ... канд. мистецтвознавства / С.І. Король // Інститут народознавства НАН України. — Львів, 2007. — Т. 1. — 202 с.
2. *Левицька М.К.* Львівське портретне малярство кінця XVIII — першої половини XIX ст.: художньо-стильові особливості: дис. на здоб. ... канд. мистецтвознавства / М.К. Левицька // Львівська академія мистецтв. — Львів, 2003. — Т. 1. — 197 с.
3. *Sadok Baracz Ks.* Dzieje klasztoru ww oo. Dominikanow w Podkameniu / Ks. Sadok Baracz. — Tarnopol : drukiem Jozefa Pawlowskiego, 1870. — 348 s.
4. *Урсу Н.О.* Роль митців — творців сакрального простору домініканських храмів XVI—XIX століть на землях Галичини [Електронний ресурс] / Урсу Н.О. // Вісник ХДАДМ. — Режим доступу: URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/had_2007_2_16.pdf. — Назва з екрану. — Дата звернення: 28.05.2018.
5. *Семчишин-Гузнер Олеся.* Передумови конкурсу на обнову інтер'єру Успенської церкви у Львові, оголошеного Ставропігійським інститутом 1912 р., та участь у конкурсі Модеста Сосенка [Електронний ресурс] / Олеся Семчишин-Гузнер. — Режим доступу: URL: https://archiv.ub.uni-heidelberg.de/artdok/3800/1/Lozynskij_Lvviske_Stavropigijske%20_2011.pdf. — С. 99—108. — Назва з екрану. — Дата звернення: 24.09.2018.
6. *Słownik artystów polskich i obcych w Polsce działających: malarze, rzeźbiarze, graficy.* — Tom III, H-Ki. — Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1979. — 418 s.
7. Український народний одяг XVII — початку XIX ст. в акварелях Ю. Глоговського / автори та упоряд. Д.П. Кривавич, Г.Г. Стельмащук. — Київ : Наукова думка, 1988. — 275 с.
8. Кінґа Помес. Книгарська родина Яблонських із Глогова-Малопольського / Кінґа Помес // Вісник Львівського ун-ту. — 2014. — Вип. 8. — С. 30—37. — (Серія книгозн. бібліот. та інф. технол.).
9. *Лисун Я.* Збереження пам'яток монументального живопису Галичини кінця XVII—XVIII ст. Костел бернардинів у Львові / Я. Лисун // Народознавчі зошити. — 2011. — № 2 (98).
10. *Krystyna Kubiak.* Rzymsko katolickie zabytki sakralne Lwowa [Електронний ресурс] / Przewodnik katolicki. — 30/2007. — Режим доступу: URL: <https://www.przewodnik-katolicki.pl/Archiwum/2007/Przewodnik-Katolicki-30-2007/Wiara-i-Kosciol/Rzymsko-katolickie-zabytki-sakralne-Lwowa>. — Назва з екрану. — Дата звернення: 24.09.2018.
11. *Smirnow Jurij.* Kościół św. Anny we Lwowie [Електронний ресурс] / Jurij Smirnow // Kurier Galicyjski. — 2011—2018. — Режим доступу: URL: <https://www.kuriergalicyjski.com/historia/zabytki/63-kosci-w-anny-we-lwowie?showall=&start=1>. — Назва з екрану. — Дата звернення: 24.09.2018.
12. *Проців Іван.* Церква й монастир Святої Анни у Львові: сторінки історії [Електронний ресурс] / Іван Проців // Вісник Львівської національної академії мистецтв. — Випуск 28. — Режим доступу: URL: https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/visnyk/pdf_visnyk/28/21.pdf. — Назва з екрану. — Дата звернення: 24.09.2018.
13. *Smirnow Jurij.* Kościół Jezuitów św. Piotra i Pawła. Część 2 [Електронний ресурс] / Jurij Smirnow // Kurier Galicyjski. — 2011—2018. — Режим доступу: URL: <https://www.kuriergalicyjski.com/historia/zabytki/1970-kosci-jezuitow-w-piotra-i-pawa-cz-2>. — Назва з екрану. — Дата звернення: 24.09.2018.
14. *Katedra ormiańska we Lwowie* [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії. — Режим доступу: URL: https://pl.wikipedia.org/wiki/Katedra_ormiańska_we_Lwowie. — Назва з екрану. — Дата звернення: 24.09.2018.
15. *Wolanska Joanna.* Katedra ormiańska we Lwowie w latach 1902—1938. Przemiany architektoniczne i dekoracja wnetrza / J. Wolanska ; Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. — Warszawa, 2010. — 562 s. + ill.
16. *Хилюк Микола.* Успенська церква [Електронний ресурс] / Микола Хилюк // Open Lviv: пішохідні, автобусні та велосипедні екскурсії у Львові. — 2010—2018. — Режим доступу: URL: <https://openlviv.com/uspenska-tserkva-2/>. — Назва з екрану. — Дата звернення: 24.09.2018.
17. *Яблонський Мартин* [Електронний ресурс] / Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії. — Режим доступу: URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Яблонський_Мартин. — Назва з екрану. — Дата звернення: 24.09.2018.
18. *Львів. Церква та Монастир св. Онуфрія* [Електронний ресурс] / Блоги: Vladya. — I.UA, 2006—2018. — Режим доступу: URL: <http://blog.i.ua/user/322733/682765/>. — Назва з екрану. — Дата звернення: 24.09.2018.
19. *Бондаренко Андрій.* Кам'янець: Катедра з мінаретом [Електронний ресурс] / Андрій Бондаренко // «Укра-

- іна Інкогніта» — неприбутковий проект ентузіастів краєзнавства; *Ukraina Incognita* 2016. — Режим доступу: URL: <http://ukrainaincognita.com/khmelnyska-oblast/kamyanets-podilskyi/kamyanets-katedra-z-minaretom>. — Назва з екрану. — Дата звернення: 24.09.2018.
20. Мороз Володимир. Доброміль — перлина українського Підгір'я [Електронний ресурс] / Володимир Мороз // «Музейний простір»; Проект «ProMuseum: розвиток ресурсної бази та модернізація музейної галузі України». — Режим доступу: URL: <http://prostir.museum.ua/post/29242>. — Назва з екрану. — Дата звернення: 24.09.2018.
21. Szelest Dmitrij. Dzieje zbiorów polskie go malarstwa w Lwowskiej Galerii Obrazów [Електронний ресурс] / Dmitrij Szelest // Wydawnictwo Artystycznej Filmo-we. — Режим доступу: URL: <http://www.lwow.com.pl/galeria/polskie.html>. — Назва з екрану. — Дата звернення: 24.09.2018.
22. Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich [Електронний ресурс] // Podkamień na Podolu / Artykuły. — Режим доступу: URL: http://www.podkamien.pl/articles.php?article_id=6. — Назва з екрану. — Дата звернення: 24.09.2018.
23. Жеплинська Оксана. Українське мистецтво кінця XVII — початку XX ст. Пам'яті родини Свенціцьких [Електронний ресурс] / Оксана Жеплинська; Національний Музей у Львові ім. Андрея Шептицького. — Режим доступу: URL: http://www.mankurty.com/sven/?page_id=357. — Назва з екрану. — Дата звернення: 24.09.2018.
- Retrieved from: https://archiv.ub.uni-heidelberg.de/art-dok/3800/1/Lozynskij_Lvviske_Stavropigijske%20_2011.pdf. (Last accessed: 24.09.2018) [in Ukrainian].
- Dictionary of Polish and foreign artists in Poland operating: painters, sculptors, graphic artists. (Tom III, H-Ki). (1979). Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk [in Polish].
- Krvavych, D.P., & Stel'mashchuk, G.G. (1988). *Ukrainian folk clothes of the XVII — beginning of the XIX century in Y. Glogovsky watercolors*. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
- Pomes, K. (2014). Book family of Yablonski from Glagov-Malopolska. *Visnyk Lvivskoho universytetu*, 8, 30—37 [in Ukrainian].
- Lysun, Y. (2011). Preservation of the Galician monumental painting at the end of XVII—XVIII centuries. Bernardine Church in Lviv. *The Ethnology Notebook*, 2 (98) [in Ukrainian].
- Kubiak, K. (2007). Roman Catholic religious monuments of Lviv. *Catholic Guide*. Retrieved from: <https://www.przewodnik-katolicki.pl/Archiwum/2007/Przewodnik-Katolicki-30-2007/Wiara-i-Kosciol/Rzymkokatolickie-zabytki-sakralne-Lwowa>. (Last accessed: 24.09.2018) [in Polish].
- Smirnow, J. (2011—2018). Church of St. Anne in Lviv. *Galician Courier*. Retrieved from: <https://www.kurier-galicyjski.com/historia/zabytki/63-koci-w-anny-w-lwowie?showall=&start=1> (Last accessed: 24.09.2018) [in Polish].
- Protsiv, I. Church and Monastery of St. Anne in Lviv: pages of history. *Visnyk LNAM*, 28. Retrieved from: https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/visnyk/pdf_visnyk/28/21.pdf. (Last accessed: 24.09.2018) [in Ukrainian].
- Smirnow, J. (2011—2018). Jesuit Church of St. Peter and Paul. Part 2. *Galician Courier*. Retrieved from: <https://www.kuriergalicyjski.com/historia/zabytki/1970-koci-jezuitw-w-pi-otra-i-pawa-cz-2> (Last accessed: 24.09.2018) [in Polish].
- The Armenian cathedral in Lviv*. Retrieved from: https://pl.wikipedia.org/wiki/Katedra_ormia%C5%84ska_w_Lwowie. (Last accessed: 24.09.2018) [in Polish].
- Wolanska, J. (2010). *The Armenian cathedral in Lviv in the years 1902—1938. Architectural transformations and interior decoration*. Warszawa: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego [in Polish].
- Khylyuk, M. (2010—2018). *Assumption Church. Open Lviv: hiking, bus and bicycle tours in Lviv*. Retrieved from: <https://openlviv.com/uspenska-tserkva-2/>. (Last accessed: 24.09.2018) [in Ukrainian].
- Yablonskyy, M. Material from Wikipedia. Retrieved from: https://uk.wikipedia.org/wiki/Yablons'kyy_Martyn. (Last accessed: 24.09.2018) [in Ukrainian].
- Lviv. Church and Monastery of St. Onuphrius. (2006—2018). Blogs: Vladya. I.UA. Retrieved from: <http://blog.i.ua/user/322733/682765/>. (Last accessed: 24.09.2018) [in Ukrainian].
- Bondarenko, A. (2016). Kamianets: Cathedral with a minaret. *Ukraina Inkohnita* non-profit project of local history enthu-

REFERENCES

- Korol, S. (2007). *Paintings and graphics of Galicia during the period of romanticism: genre structure and artistic-style features*. (Doctoral dissertation). Lviv: Instytut narodoznavstva NAN Ukraine [in Ukrainian].
- Levytska, M. (2003). *Lviv portrait painting of the end of the XVIII — the first half of the XIX century: artistic and stylistic features*. (Doctoral dissertation). Lviv National Academy of Arts [in Ukrainian].
- Baracz, S. (1870). *The history of the Dominican monastery in Pidkamin*. Tarnopol: drukiem Jozefa Pawlowskiego [in Polish].
- Ursu, N. The role of artists — the creators of the sacred space of the Dominican temples of the seventeenth and nineteenth centuries on the lands of Galicia. *Visnyk KH-DADM*. Retrieved from: http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/had_2007_2_16.pdf. (Last accessed: 28.05.2018) [in Ukrainian].
- Semchyshyn-Huzner, O. *Prerequisites of the contest and renovation of the interior of the Assumption Church in Lviv, announced by the Stavropigian Institute in 1912, and Modest Sosenko participation in the Contest* (pp. 99—108).

- siasts. *Ukraina Incognita*. Retrieved from: <http://ukrainaincognita.com/khmelnyska-oblast/kamyanets-podilskyi/kamyanets-katedra-z-minaretom>. (Last accessed: 24.09.2018) [in Ukrainian].
- Moroz, V. Dobromil is a pearl of Ukrainian Pidhirya. *Muzeynyy prostir*. Project ProMuseum: Resource Base Development and Modernization of the Museum Industry of Ukraine. Retrieved from: <http://prostir.museum.ua/post/29242>. (Last accessed: 24.09.2018) [in Ukrainian].
- Szelest, D. History of the Polish painting collections in the Lviv Picture Gallery. *Wydawnictwo Artystyczne i Filmowe*. Retrieved from: <http://www.lwow.com.pl/galeria/polskie.html>. (Last accessed: 24.09.2018) [in Polish].
- Geographical Dictionary of the Kingdom of Poland and other Slavic countries. *Kamianets:Artykuly*. Retrieved from: http://www.podkamen.pl/articles.php?article_id=6. (Last accessed: 24.09.2018) [in Polish].
- Zheplynska, O. *Ukrainian art of the late XVIII — early XX centuries for the memory of the Svetsitsky family*. *Natsionalnyy Muzey u Lvovi im. Andriya Sheptytskoho*. — Retrieved from: http://www.mankurty.com/sven/?page_id=357. (Last accessed: 24.09.2018) [in Ukrainian].

Alina Mulyk

WALL PAINTINGS OF THE TEMPLES IN LVIV REGION BY MARTIN JABLONSKI IN THE CONTEXT OF HIS ARTISTIC HERITAGE

The article examines the work of one of the most talented artists of the Romantic era in Galicia, Martin Yablonsky — a famous Lviv portrait painter, lithographer, master of religious painting whose creative activity covers XIX century.

In the scientific literature, the name of Martin Yablonsky often meets but most of the publications are devoted to Yablonsky as a portraitist. They are shown in detail in his works as an artist where provides deep analysis of themes and stylistic of the individual pictures. There is a lack of information about Yablonsky as a wall painter.

His works are presented, mostly, in the form of single references and are characterized by an episodic character which does not allow fully unleash the artistic importance and the value of monumental works of the Master.

Martin Yablonsky (1801—1876) was a notable figure of Lviv artistic environment of the XIX century. He obtained his first education at Lviv high school, later he mastered artistic education in Krakow, Warsaw and Vienna. In Galicia, M. Yablonsky began his creative career from small towns, combining painting practice with restoration activity. In 1820 the artist moved to Lviv where he soon achieved great success, mainly as a portraitist.

Being a representative of the era of romanticism, M. Yablonsky focuses on the technical perfection of the painting, his works are characterized by cold colors and the portraits are distinguished by some static. Early works reveal the artist's way of forming his creative writing and finding his own individual style. They are

distinguished by the maximum approach to nature, some ceremonial representativeness, isolation and restraint of images.

The 1840's marked a noticeable decline in the work of M. Yablonsky. In 1850 he opened a publishing and lithographic workroom on Valova street in Lviv where he worked on his own in the areas of restoration and lithography.

In the XIX century the custom-made religious art is actively developing, though it was not widespread in the XVIII century. Martin Yablonsky worked a lot for the churches, mostly in Lviv region. He was engaged in religious art, painting and restoring of various plot multi-figure compositions, altar wall paintings and polychromy.

Some sources point out that the artist painted about 120 altar icons and 1600 portraits. However, there are no publications with a description or a comprehensive analysis of his religious works. Accordingly, the relevance of the study of Martin Yablonsky wall paintings in the temples where he worked, assessing the state of preservation of his paintings and restoration as needed. He worked as a painter in many religious buildings of Lviv, including the Latin Cathedral, St. Anne Church, the Bernardine Church, the Dominican Church, the Jesuit Church, the Armenian Church, Assumption Church, St. Spirit Church and St. Onuphrius Church.

The creative work of M. Yablonsky is known not only in Lviv temples. The artist also worked outside the city, mostly in Lviv region: in the village Potelych, Pidkamin, Sambir and Dobromyl. There is the information that Lviv artist painted frescoes on the walls of the southern chapel of the Catholic Church of Peter and Paul in Kamianets-Podilskyi.

The creative legacy left by the artist shows that he was a multifaceted person, worked in different genres of art, improving his technique and skills. Therefore, further thorough research of his works of monumental art in religious buildings of Lviv region, solutions to the problems of their preservation and restoration remains relevant.

Keywords: Martin Yablonsky, monumental art, religious painting, wall painting, frescoes, iconostasis, portrait, lithography.

Аліна Мулик

НАСТЕННАЯ ЖИВОПИСЬ МАРТИНА ЯБЛОНСКОГО В ХРАМАХ ЛЬВОВЩИНЫ В КОНТЕКСТЕ ЕГО ТВОРЧОГО ДОРАБОТКА

Рассмотрено творчество одного из самых талантливых художников Галичины эпохи романтизма — Мартина Яблонского. Исследованы этапы его творческого развития, художественные подходы, стили и мотивы, в которых он работал, которым следовал и какими вдохновлялся. Выявлено религиозные святыни Львовщины, где творил Мастер свои объекты станкового и настенного характера и состояние их сохранения.

Ключевые слова: Мартин Яблонский, монументальное искусство, религиозная живопись, настенная роспись, фрески, иконостас, портрет, литография.